

Sala de llum i construccions

Sala de luz y construcciones

Light Room and Constructions

Joana Piris Llufrú, joanapiris@gmail.com

Joana Majó Basomba, [iamajo@hotmail.com](mailto:iamaajo@hotmail.com)

Margarita Moll Capella, mmoll25@gmail.com

Catalina Moll Castán, catimoll@gmail.com

CEIP Pere Casanovas

Resum

L'article descriu un projecte d'innovació pedagògica dirigit a alumnes d'Educació Infantil del CEIP Pere Casanovas de Ciutadella de Menorca. Es comenta que els nens estan pressionats a créixer i a madurar cada vegada més aviat ja que s'anteposen els continguts del currículum front a exercicis que desenvolupin l'emotivitat, la relació amb els altres i l'autoestima. La proposta pedagògica es concreta en la definició de quatre espais-ambients diferents en els quals s'agrupen nens de diferents edats. Amb aquestes activitats es pretén enriquir les relacions entre grups d'alumnes i els seus mestres; desencadenar dinàmiques de pensament, simbolisme i creació; afavorir la motricitat dels nens; adquirir autoconfiança; fomentar el treball en equip, etc. Els resultats d'aquestes activitats denoten que els nens aprenen a observar, actuar, preveure el resultat de la seva acció, sentir els límits de les seves possibilitats i modificar les accions. Es conclou que, gràcies a aquest canvi metodològic, els nens s'impliquen en el seu paper col·laboratiu; augmenten la concentració en el treball, i sincronitzen l'acció motriu i mental. No obstant això, es detecta certa aversió cap a les propostes més obertes i s'evidencien espais que, en un moment determinat, no són tan utilitzats com la resta. Aquest fet dona lloc a una valoració i posterior replantejament de l'activitat.

Paraules clau

Educació Infantil, Treball en Equip, Psicomotricitat, Taller de Creativitat, Distribució de l'Espai.

Resumen

El artículo describe un proyecto de innovación pedagógica dirigido a alumnos de Educación Infantil del CEIP Pere Casanovas de Ciutadella de Menorca. Se comenta que los niños están presionados a crecer y a madurar cada vez más pronto ya que se antepone los contenidos del currículo frente a ejercicios que desarrollen la emotividad, la relación con los demás y la autoestima. La propuesta pedagógica se concreta en la definición de cuatro espacios-ambientes diferentes en los que se agrupan niños de distintas edades. Con estas actividades se pretende enriquecer las relaciones entre grupos de alumnos y sus maestras; desencadenar dinámicas de pensamiento, simbolismo y creación; favorecer la motricidad de los niños; adquirir confianza en sí mismos; fomentar el trabajo en equipo, etc. Los resultados de estas actividades denotan que los niños aprenden a observar, actuar, prever el resultado de su acción, sentir los límites de sus posibilidades y modificar sus acciones. Se concluye que, gracias a este cambio metodológico, los niños se implican en su papel colaborativo; aumentan la concentración en el trabajo, y sincronizan la acción motriz y mental. No obstante, se detecta cierta aversión hacia las propuestas más abiertas y se evidencian espacios que, en un momento determinado, no son tan utilizados como el resto. Este hecho da lugar a una valoración y posterior replanteamiento de la actividad.

Palabras clave

Educación Infantil, Trabajo en Equipo, Psicomotricidad, Taller de Creatividad, Distribución del Espacio.

Abstract

This article describes a pedagogy innovation project targeting the preschool students of the public primary school CEIP Pere Casanovas in Ciutadella (Menorca). It is often said that children feel pressured to grow and mature at an increasingly faster pace because higher priority is placed on curricular contents than on exercises that foster their emotional development, their relationships with others and their self-esteem. This project is founded on the definition of four different spaces in which children of different ages come together and interact. The activities of those spaces aim to enhance the relationships among groups of students and their teachers; generate a dynamic of thought, symbolism and creation; promote children's motor skills; generate their self-confidence and encourage teamwork, among others. The results of these activities suggest that children learn to observe, act and anticipate the outcome of their actions, detect the limits of their prospects and modify their conduct. We conclude that this change in methodology has led children to become more actively involved in their collaborative roles, display greater concentration while on task and synchronize their motor and mental skills. Nevertheless, we also detected some degree of aversion to the most open proposals, and certain spaces were not as widely used as the others were, leading teachers to evaluate and redesign the activity.

Keywords

Preschool Education, Teamwork, Psychomotor Skills, Creative Workshop, Learning Spaces.

1. JUSTIFICACIÓ

Des de fa uns tres anys, un grup de mestres d'educació infantil (3-6) del CEIP Pere Casanovas de Ciutadella, hem participat en cursos de formació (amb una significació especial per a nosaltres), que després han tingut conseqüències en el nostre entorn professional.

Vam començar en una escola d'estiu, a l'agost de 2006, del Moviment de Renovació Pedagògica de Menorca, on vam assistir al curs de Meritxell Bonàs, amb el títol: L'estètica a educació infantil. A partir d'aquí i amb l'interès que ens va despertar aquell curs, vam iniciar alguns intercanvis entre mestres de diferents escoles de Menorca, que en àmbit informal ens interessàvem pels espais educatius dels centres, materials i algunes iniciatives dutes a terme. També vam organitzar un viatge i vam visitar

Figura 1. Fillets jugant al racó de l'arena.

Ripollet, per conèixer el CEIP El Martinet. Aquesta visita va suposar un estímul per plantejar-nos noves qüestions sobre les maneres de funcionar en aquesta etapa. Encara dins aquell any, vam participar en un curs del CEP de Menorca, titulat: Una nova mirada a l'educació infantil; el vam considerar un curs ben valuós, amb ponents destacats com Teresa Godall, Meritxell Bonàs, Alfredo Hoyuelos i Maite Sbert.

Figura 2. Racó de les pedres.

Al curs següent, 2007-2008, vam participar amb el CEP de Menorca en els cursos El valor de l'ambient a l'aula d'educació infantil: l'espai i el temps, amb Teresa Godall, M. Antònia Riera, Vicenç Arnaiz, Joana Camps i

Meritxell Bonàs, i també vam participar en Com escoltar els infants, amb els ponents David Altimir, Montse Riu i Consol Cartró.

Figura 3. Racó de l'aigua.

Figura 4. Racó de la farina de blat.

partir de la seva manera d'estar i de les seves accions transformadores.

Volem oferir espais i temps, perquè cadascú pugui construir-se les seves habilitats, on hi hagi emoció, relació i reconeixement. Espais on se sentin escoltats i estimats, on sentin la nostra disponibilitat en tots els àmbits: afectiu, emocional i cognitiu. Espais on puguin trobar escenaris de joc, on puguin ser protagonistes de la seva acció, que puguin projectar, plantejar-se hipòtesis, modificar, resoldre problemes i estratègies diverses, que afavoreixin l'experimentació i l'acció directa. Que cada infant pugui

Ens vam adonar que, amb la nostra manera de treballar, preteníem que els infants arribessin a aprendre a partir de procediments predefinitos i acceptats per tothom, en lloc de fer un procés de construcció autònom del coneixement. Així potenciàvem en els alumnes un paper passiu, ja que es prioritza la manipulació d'un coneixement aplicat, i no tant, d'un coneixement d'exploració i prova.

Cada cop més, l'infant és pressionat a créixer, forçat a madurar cada cop més aviat. Ens n'hem anat massa cap als conceptes i l'estructuració lògica de la realitat, i hem deixat de tocar, experimentar, imaginar, crear, recrear... I hem fet frisar els infants perquè assimilin continguts i no els donem temps perquè desenvolupin l'emotivitat, les relacions amb els altres i l'autoestima a partir de les competències pròpies.

En tot aquest procés, ens hem adonat de la necessitat de replantejar la nostra manera de treballar.

Volem garantir espais i temps perquè els infants puguin gaudir d'un diàleg enriquidor entre ells o amb l'adult, a

Figura 5. Fillet jugant amb farina i llavors.

construir el propi recorregut a partir de les propostes i materials que troba i que afavoreixi l'aprenentatge compartit.

Volem oferir espais on les mestres puguem descobrir d'una manera real com són els infants concrets que tenim. Volem aprendre a escoltar els infants. Entenem l'escolta com una actitud receptiva que pressuposa una mentalitat oberta, una disponibilitat a interpretar les actituds i els missatges dels altres i, al mateix temps, la capacitat de recollir-los i legitimar-los.

Per això, el nostre repte és acompanyar l'infant en les seves descobertes, valorar-les per si mateixes i fer-les públiques. No és tant dirigir, dinamitzar, instruir..., com escoltar, comprendre, interpretar, estar disponible, documentar, tenir empatia...

Figura 6. Joc lliure al pati.

Figura 7. Racó de fang.

Figura 8. Fillets experimentant amb l'aigua.

Sabem que el veritable aprenentatge no es fa en un paper. L'infant ha de provar, ha de tocar, manipular, equivocar-se, moure's... La qualitat de l'aprenentatge radica en el procés i no en el resultat final

Figura 9. Racó de troncs.

Figura 10. Maneig de farina de blat d'indi i llavors.

Per això a les nostres aules ens hem proposat:

1. Eliminar la utilització de llibres de fitxes.
2. Tenir més en compte els processos que els productes.
3. Fer propostes més obertes i lliures, sense esperar un resultat concret i igual.
4. Donar més importància al fet que els infants raonin, argumentin, opinin, actuïn, observin, intercanviïn idees, tinguin iniciativa, més creativitat...
5. Donar importància a la part artística, plàstica i creativa.
6. Tenir espais o racons amb més materials naturals i d'experimentació.
7. Compartir alumnes i espais entre diferents aules del mateix nivell.

En aquesta nova línia de treball hem creat un nou espai de vivència, dins el conjunt de vivències escolars. Un espai amb diverses propostes, però relacionades:

1. Tarima de construccions amb peces de fusta.
2. Taula de llum.
3. Retroprojector.
4. Taula i materials per a la representació gràfica.

En aquest espai volem provocar aprenentatges que ajudin els infants a desenvolupar les seves capacitats motrius, cognitives, afectives, *fantasmàtiques*, conatives, socials i relacionals. Un espai de trobada, d'interacció i participació conjunta dels infants de tres, quatre i cinc anys. Un espai i un temps per poder fer una recerca de com els fillets i filletes es construeixen autònomament com a subjectes.

Un espai que hem anomenat "Sala de llum i construccions".

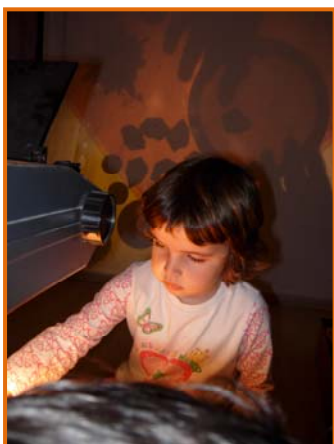

Figura 11. Filleta jugant amb el retroprojector a la sala de llum i construccions.

Figura 12. Filletes construint a la sala de llum i construccions (1).

2. OBJECTIUS

1. Enriquir les relacions entre infants de diferents edats (cicle EI).
2. Compartir els aprenentatges entre els infants del cicle d'EI.
3. Crear una relació més directa entre els infants i les mestres d'EI.
4. Desencadenar dinàmiques de pensament, de simbolisme i de creació mitjançant la manipulació dels materials.
5. Afavorir la motricitat dels infants a partir de la seva iniciativa i la funcionalitat de les seves intencions.
6. Compartir l'espai corporalment, amb les accions i amb el llenguatge (opinions, idees...).
7. Gaudir del plaer conjunt d'una obra comuna.
8. Adquirir confiança en si mateix enfront d'aquesta proposta diferent de les habituals.
9. Crear un context ric en possibilitats d'acció obertes perquè els infants es mostrin creatius i assagin estratègies diverses.
10. Afavorir la capacitat dels infants de crear estratègies de resposta davant situacions problemàtiques.
11. Ser capaços de plantejar-se un projecte i intentar dur-lo a terme.
12. Recollir i documentar el treball que fan els infants.
13. Aprofundir en el coneixement dels processos autònoms dels infants a partir d'una observació.
14. Despertar la sensibilitat estètica dels infants a partir de relacions, actituds, experiències sensorials i activitat dels fillets.
15. Crear un clima de concentració i serenitat.
16. Donar a conèixer aquesta experiència als companys i famílies.

Figura 13. Fillets construint a la sala de llum i construccions (2).

17. Apropiar-nos al concepte d'escolta.
18. Treballar les competències dels docents.

3. METODOLOGIA

Com s'ha vist a la justificació, i als objectius que ens vam plantejar, tot el projecte en si és un canvi metodològic. Aquest canvi és coherent amb la línia de treball de psicomotricitat educativa de Bernat Acoutourier, que també duem a terme a l'escola, i que parteix d'una gran confiança en la iniciativa i les capacitats dels infants.

Hem creat un context amb una potencialitat educativa de l'ambient per si mateix. Aquest ambient està concebut com un espai agradable estèticament, que convida a fer accions creatives i transformadores i a establir relacions personals i comunicatives. Hem tingut cura dels materials, de la presentació i del disseny de l'espai.

La proposta pedagògica es concreta en: un espai-ambient, una forma d'agrupació d'infants, un desenvolupament de la sessió i una nova manera d'estar a l'escola, tant per als infants com per a les mestres.

UN ESPAI-AMBIENT

Hi ha quatre propostes generals:

Espai de les construccions

Hem situat una tarima gran de fusta per donar la possibilitat de construir-hi al damunt o al terra. Les peces de fusta són els elements de construcció. Són de faig, d'unes mides preestablertes, que es combinen fàcilment entre si. Aquestes peces estan classificades segons les mides i estan a l'abast dels fillets i filletes en unes caixes amb rodets.

Tenim unes escales petites de fusta natural, de dos graons, molt manejables, per facilitar i provocar que els infants construeixin sense que la seva alçada limiti la construcció.

Hem col·locat documentació fotogràfica dels fillets i filletes mentre desenvolupaven aquesta activitat, així com exemples de monuments i edificis destacats i reals d'arreu del món.

En aquest espai els fillets i filletes construeixen lliurement, en grup o individualment, això propicia noves relacions de col·laboració i afavoreix la proximitat entre els infants.

Aquestes produccions es perllonguen i es modifiquen al llarg de diverses sessions, segons la història de cada grup d'infants.

Espai del retroprojector

Al damunt d'una taula hi ha un retroprojector que possibilita projectar a la sala i damunt del seu cos diferents objectes, dibuixos..., i permet fer descobertes. És un material poc habitual a les aules.

El fet que els infants utilitzin els projectors crea una situació màgica, amb els colors, les formes i les imatges, i afavoreix el joc, la interpretació i el diàleg amb els infants. Experimenten amb la mesura de les coses, amb la llum i les ombres, amb el seu cos... i amb els canvis que provoquen les seves accions. Les imatges projectades a la paret causen sorpresa i diversió.

S'utilitza per projectar materials que tenen a l'abast i/o que poden elaborar:

- Acetats dibuixats per ells mateixos.
- Plàstics i materials transparents de colors.
- Objectes opacs de formes diferents.

Potenciem aquí la creació i recreació plàstica amb les ombres, colors i llum; d'aquesta manera es forma un quadre visual molt ampli i ric.

Figura 14. Fillets construït a la sala de llum i construccions (2).

Figura 15. Immersió dins del dibuix.

Espai de la taula de llum

En aquest espai s'utilitzen materials molt similars als del retroprojector, sense obtenir-ne una projecció. No provoca l'aparició del seu cos a la imatge, ni juga amb la transformació de la mida de les formes. En canvi, disposen d'una superfície lluminosa més ampla i, per tant, intensifica igualment el color de les transparències, i permet fer composicions diverses, de caire simbòlic o geomètric.

L'oportunitat de jugar amb la llum no es té cada dia, i poder jugar-hi amb materials diversos fa que els infants s'hi apuntin de bon grat.

Cada objecte, col·locat en una posició o en una altra, es transforma en alguna cosa que potser no havíem imaginat; hi apareixen crancs, cucs, camins...

Els fillets i filletes es deixen seduir per la màgia de la llum i l'ombra, i a partir d'aquí sorgeixen històries i jocs espontanis en els quals no s'amaguen l'observació, la comunicació i l'emoció.

Figura 16. La màgia dels colors i la llum.

Espai de representació gràfica

La representació gràfica és una activitat habitual a les aules i molt espontània en els fillets i filletes. És una forma d'expressió i de comunicació. En aquest espai ens trobem amb tres tipus de possibilitats: poden dibuixar i fer grafismes no relacionats directament amb produccions d'altres espais de la sala; poden intentar representar una construcció, composició, joc..., que hagi sorgit dins l'ambient; poden produir elements que volen intervenir en altres produccions o espais de la sala, per exemple, personatges per situar en una construcció de fustes, per anar al retroprojector....

Figura 17. Racó de representació a la sala de llum i construccions.

Hem trobat que aquest espai és adient, ja que la representació és una activitat que implica organitzar i enregistrar una informació per tal d'explicar-la; a la vegada ajuda a construir el pensament tant en la part logicoconceptual com en la simbòlica.

En el diàleg sostingut pels dibuixos, entre la mestra i els infants, s'evidencien troballes i es busca la manera de fer emergir, de fer evident, de fer conscient, de compartir... allò que fins en aquest darrer moment només ha estat present com a acció.

UN GRUP D'INFANTS

El grup d'infants que assisteix a la sala està format per dos fillets i filletes de cada aula d'educació infantil del centre. Això és un total de dotze alumnes (quatre de tres anys, quatre de quatre anys i quatre de cinc anys). Assisteixen a la sala amb la mateixa mestra durant tres sessions, en tres dies consecutius. Tots els alumnes d'educació infantil tenen l'oportunitat de participar alguna vegada en un grup.

DESENVOLUPAMENT DE LA SESSIÓ

Dividim la sessió en tres moments diferents:

Ritual d'entrada

A l'entrada, a la sala, ens asseiem en rotllana. Hi tenen lloc les actuacions següents:

- Salutació.
- Repassar les normes: rallar fluixet, respectar el joc dels altres, tenir cura del material, recollir el material que no s'ha emprat per construir quan s'acaba la sessió.
- Recordar els jocs que havíem deixat en marxa en la sessió anterior.
- Projectar idees noves per fer avui.

Activitat lliure als espais de la sala

Els fillets i filletes van segons les seves preferències als diferents espais. Prenen iniciatives diverses segons els seus interessos, segons les relacions que estableixen amb els altres i segons la seva constància, amb la presència atenta i discreta de la mestra, en actitud d'escolta.

En acabar, la sala s'ha transformat en funció del grup d'infants i del joc que s'hi ha dut a terme. Les seves produccions no es destrueixen, queden intactes durant les tres sessions del mateix grup.

Ritual de sortida

És un temps per recollir les històries i vivències que s'han dut a terme. També és un bon moment per projectar idees noves.

Les accions es tradueixen al llenguatge i es reviu amb tot el grup les intencions que hi havia, emocions viscudes i els detalls que donen reconeixement a actuacions i processos que puguem recollir.

Posar paraules, expressar el que ens passa, compartir dubtes, descobertes... Tot això els ajuda a assegurar i a assimilar el seu procés de coneixement. És un espai i un temps en què els infants poden gaudir d'aquest diàleg enriquidor, ja sigui entre ells o amb l'adult.

UNA NOVA MANERA D'ESTAR A L'ESCOLA

Es tracta de crear un clima receptiu: un clima d'escolta en el qual s'han de trobar tant els infants com les mestres. Aquesta actitud és necessària, ja que creiem que els infants són portadors de cultura, són individus capaços de crear i construir significats mitjançant processos subtils i complexos.

Volem que sigui un espai més de vivència, dins el conjunt de vivències escolars. Amb aquest projecte intentem fer una recerca de com els infants es construeixen autònomament com a subjectes. En concret, la recerca de bellesa per part d'ells forma part també dels processos autònoms de pensament.

Figura 18. Fillets pactant una construcció.

Figura 19. Exercici de concentració.

A la sala construïm un context que té relació amb un tipus d'aprenentatge que volem afavorir. Pensem que aquests s'han de basar en les relacions personals, en les actuacions espontànies, en l'aplicació autònoma d'estratègies diverses, d'imitacions, experimentació, comunicació i mobilització conscient i inconscient de significats. La cooperació, més que mai, és una estratègia reina amb la qual s'ha de treballar.

Atenem fonamentalment les relacions humanes a partir que cadascun es trobi a gust amb els altres. Cerquem els reforços positius per tal que estimin i valorin el que són i el que fan. La nostra intenció no és que els fillets i filletes s'omplin el cap d'idees nostres sinó que desenvolupin les seves. Per això, la nostra actitud és d'intercanvi dialogant amb ells.

Aconseguir un ambient de concentració amb el que es fa, és una mostra de l'actitud de compromís que els fillets i filletes tenen amb les seves produccions. L'activitat va des del que és més físic i motriu fins al que és més mental, espiritual i inconscient. De fet, és una actuació dins la globalitat i ens introdueix en el món de les representacions, de les vivències i dels referents que els infants tenen. Representacions subjectives, que no vol dir arbitràries.

Al mateix temps, facilitem una aturada i observació a distància d'allò que es fa. Es tracta de presentar les vivències, ja sigui xerrant o dibuixant el que han fet i viscut. Procurem que els

fillets i filletes adquireixin consciència dels processos dels aprenentatges que van fent. És així com també afavorim la metacognició.

El grup de les diferents mestres que hi participem avaluem aquests processos i el camí que fem, amb posades en comú. Ens serveix per comprendre millor els processos complexos dels infants, d'ordre perceptiu, afectiu, intel·lectual i relacional. D'aquesta manera, podem revisar i aprofundir els valors que considerem primordials a la nostra feina,

per tal d'aconseguir cada dia més l'escola que volem.

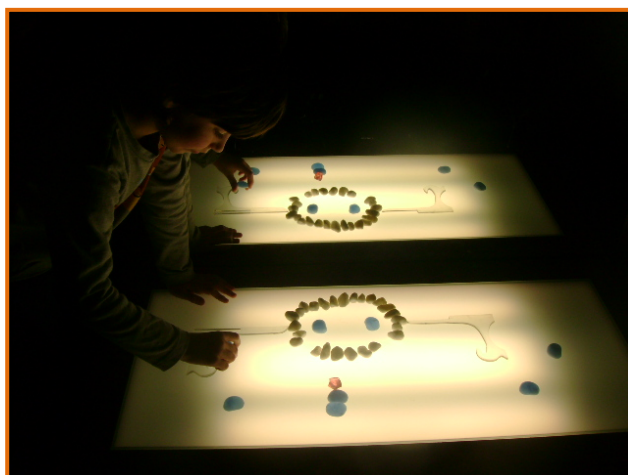

Figura 20. Fillet creant amb pedres i llum.

Fem un esforç per traslladar la nostra reflexió i descobertes conjuntes a l'espai més públic (resta de l'escola, familiars, fillets...). Aquesta anàlisi, amb recull de realitzacions dels infants, d'imatges, paraules..., és una documentació que pretén compartir i oferir la nostra mirada, sobre la cultura d'infància. Tenir memòria de les coses importants que passen és una manera de construir consciència col·lectiva i d'oferir altres continuïtats.

4. RESULTATS

Al llarg del curs passat, 2007-2008, vam poder observar i recollir una sèrie de comportaments, accions, actituds, històries, emocions, etc., que especificuem a continuació.

Tot aquest recull ens ha obert la possibilitat de seguir reflexionant al llarg d'aquest curs 2008-2009, entorn dels aprenentatges autònoms dels infants i sobre el nostre paper amb els fillets i filletes.

Ens hem trobat amb:

- Petites històries.
- Actuacions que sorprenen.
- Iniciatives de relacions dels grans cap als petits i dels petits cap als grans.
- Sentiments enfront de la manca de direcció de l'adult.

Figura 21. Fillets i filletes dibuixant per projectar.

- Construccions senzilles, complicades, fetes en equip, individuals...
- Diferents interessos.
- Diferents resultats.
- Diversitat d'estratègies.
- Perseverança, dispersió.

Concretant més les nostres observacions podem dir que:

- Els infants més grans s'impliquen en el seu paper: ajuden els petits, els acompanyen, els fan carícies...
- Hi ha petits que cerquen la companyia dels grans, n'hi ha intenten copiar el que fan els grans i n'hi ha que els agrada que els ajudin.
- A les construccions i quan dibuixen estan molt concentrats.
- El projector provoca més novetat, descobertes, exaltació, més joc entre ells, més moviment.
- Utilitzen material del projector per fer joc simbòlic (pentinar-se i fer veure que es tallen els cabells entre ells, com una perruqueria).
- Detectem que hi ha infants poc habituats a les propostes més obertes i els costa enganxar-s'hi.
- Es nota que quan ja han vingut altres vegades ja saben què trobaran i molts ja tenen planejat el que faran. Neixen

Figura 22. Filleta construint.

Figura 23. Filleta compartint la creació amb la classe.

noves expectatives i projectes.

- Hi ha espais que en un moment determinat no són tan utilitzats com la resta. Anem valorant el material utilitzat i les propostes que presentem.
- Implica reflexió, descobriment, racionalització, és a dir, que xerrem d'una acció motriu i mental alhora.
- El que fan va acompanyat del llenguatge verbal que descriu o anticipa l'acció. Això contribueix a enriquir intel·lectualment el moviment.
- Senten satisfacció per crear estructures que no existien abans, estructures que reflecteixen i que canalitzen el món que imaginem.
- Van aprenent a acceptar la frustració quan el seu muntatge cau o algun company li fa anar per terra.
- Poden plantejar-se un objectiu comú, repartir-se la feina, cooperar, açò fa que s'afavoreixi la convivència i l'esperit de grup.
- Els infants posen al servei del grup els coneixements individuals, pel plaer conjunt d'una obra comuna.
- Els fillets i filletes habitualment «conflictius» a l'aula, generalment, no tenen problemes a la sala.
- Són capaços de plantejar-se un projecte comú.

Figura 24. Fillets treballant amb transparències.

Figura 25. Fillets i filletes col·laborant en un projecte comú.

- Hi ha infants als quals agrada mirar el que fan els altres, es prenen el temps d'observar, sense intervenir, sense intenció de repetir el que veuen.
- N'hi ha d'independents, que no cerquen o no necessiten ningú per norma. Si s'hi troben ho accepten, però sembla que no els fa falta. D'altres són incapaços de fer una cosa sols.
- Algun ha descobert, amb sorpresa, que és capaç de construir sol.
- N'hi ha de dispersos, comencen moltes coses i no n'acaben cap.
- Cada un necessita el seu temps i fer un nombre d'assajos diferents.
- Es veu clarament els que són «directors, organitzadors» i els que volen ser dirigits.
- Recullen idees dels altres.
- Respecten moltíssim les produccions i opinions dels altres.
- S'emocionen en veure com el seu dibuix queda reflectit molt gran a la paret.
- Alguns repeteixen el que havien fet en altres ocasions, fins i tot el lloc on se situen dins la sala per construir.
- Els infants organitzats construeixen amb un ordre. Els altres es limiten a posar peces sense cap intenció,

Figura 26. Fillets i filletes construint un vaixell pirata.

Figura 27. Les primeres construccions.

amunteguen...

- Avancen sols, quant a destresa.
- Cerquen estratègies per solucionar problemes que sorgeixen.
- Els moviments són cada vegada més precisos i controlats.
- S'activa l'actitud d'escolta de la mestra.
- Es creen relacions entre infants de la mateixa edat o diferent; d'una altra manera no s'haurien pogut dur a terme.
- Els agrada mostrar el que fan als altres. Alguns reclamen especialment el reconeixement de la mestra.

Figura 28. Filleta tocant el cel.

- S'han sentit «grans» i satisfets veient el que aconsegueixen fer o solucionar.
- Hi ha moltes diferències entre infants de la mateixa edat: destresa per construir, plantejar-se un projecte, dibuixar, creativitat, perseverança, estratègies...
- Alguns fan construccions meravelloses, impensables.
- Afavoreix l'atenció a la diversitat.
- Reforcen la confiança en la iniciativa pròpia.
- Comparteixen emocions, propòsits, sorpreses, idees...
- Creen amics nous.
- Permet que es construeixi el coneixement logicomatemàtic referent a quantitats, números, similituds, diferències, seriacions...
- Es treballa el coneixement geomètric amb la manipulació de formes, simetries i asimètries, girs...
- Experimenten amb l'estructuració espacial: les distàncies, les direccions, les orientacions...

- Els infants són capaços de generar produccions variades que impliquen equilibris sorprenents, creen ordenaments, seriacions i situacions topològiques diverses.

Tots aquests resultats confirmen que:

- Allò realment important és el procés i no el producte.
- Les experiències de coneixement no només es fan quan els adults ho planifiquen. Els infants duen a terme experiències de coneixement contínuament.
- L'infant aprèn per l'acció directa amb el món, amb les coses.
- Copiar no és fàcil, ja que suposa crear, reconduir i fer-ho seu.
- Només des de l'autonomia en la presa de decisions és possible la creació.
- Quan l'infant sent que se li valora el procés, augmenta la seva autoestima.
- Durant les activitats, dirigides sota la seva responsabilitat, l'infant aprèn a:
 - Observar.
 - Actuar.
 - Preveure el resultat de la seva acció.
 - Sentir els límits de les seves possibilitats.
 - Modificar les seves accions.

Per tant, aprèn a aprendre.

- L'actuació és imprescindible.
- Les estratègies d'aprenentatge són infinites.
- És possible recuperar el temps de l'infant. Els oferim un espai on les nostres presses no roben el seu «temps».
- Hem de respectar les idees i teories dels fillets. Tenen altres ulls per mirar i hem d'acceptar la seva mirada.
- L'aprenentatge és un procés creatiu, de recerca personal i, alhora, de col·laboració.
- El coneixement s'elabora des de l'interior.
- És important no ignorar el seu potencial, i donar-li l'oportunitat de posar-lo en pràctica.
- L'infant és qui ha d'actuar i qui ha d'aprendre, sobre la base del que l'adult posa a la seva disposició.

- Qualsevol cosa que l'infant descobreix per iniciativa pròpia, al seu ritme i controlat per ell durant la seva activitat espontània, s'incorpora més fàcilment i amb més seguretat a la seva experiència física i psicològica. Cada descobriment esdevé una eina per al següent.
- Treballant en equip aprenen a escoltar.
- En el muntatge conjunt hi apareix la necessitat de compartir l'espai. Compartir l'espai corporalment, amb les accions, però també amb el llenguatge, les opinions i les idees.
- Reconèixer l'infant com una criatura capaç.
- La interacció entre iguals com a font de coneixements.

Figura 29. Filletes admirant la seva obra.

Figura 30. Vista de la màgia de la sala.

5. AVALUACIÓ

Un cop analitzem els resultats ens adonem que som en el camí que ens hem proposat. De fet, en el curs actual, 2008-2009, continuem l'experiència del curs passat en el centre, tant amb la sala de llum i construccions, que hem relatat en aquest projecte, com amb les propostes d'aula que, cada vegada més, cerquen més coherència amb l'escola que volem. Observar, reflexionar i comunicar el que succeeix en aquesta manera de treballar ens reafirma en la confiança que posem en la iniciativa dels infants, en les seves decisions per aprendre, en la capacitat creativa i de relació, en la necessitat de concedir-los temps per al seu ritme i la seva manera d'estar i de fer, la seva cultura.

L'avaluació que fem de la nostra tasca és positiva, ja que no hem deixat de banda:

- La capacitat de planificació i organització del treball.
- La capacitat de comunicació.
- La capacitat de treballar en equip.
- La capacitat d'utilitzar significativament les noves tecnologies de la informació i de la comunicació.
- L'autoavaluació constant de les nostres accions.

En finalitzar el curs anterior, en què vam iniciar el nostre projecte (2007-2008), vam mostrar la nostra experiència davant tot el claustre, en forma de presentació amb Power Point. Hi vam exposar el procés dut a terme des d'un principi, la nostra avaluació i una petita documentació en forma de narració, que reflectia d'una manera viva processos de creació, col·laboració i aprenentatge, amb autonomia, competència, autoestima..., en què els fillets i filletes es mostren com a protagonistes del seu aprenentatge, i que van tenir lloc dins la sala de llum i construccions.

Sentim la necessitat de seguir treballant en la formació personal, per tal de millorar la nostra actitud d'escolta, i en la posterior reflexió conjunta a partir de les observacions de la pràctica. També veiem molt necessària una passa més decidida cap a la comunicació d'aquests processos amb les parts implicades: alumnes, famílies i resta de personal del centre educatiu on

Figura 31. Vista general del racó de construccions dins la sala.

treballem, per tal de valorar cada vegada més la cultura d'infància, no gaire reconeguda en general.

“És a partir del fet d'estar tranquil i satisfet amb tu mateix que comences a interessar-te pel que t'envolta, pels altres. I vols comunicar-te i vols aprendre coses que, en definitiva, és com voler esbrinar el funcionament del món que et rodeja.

Hi ha implícita la idea d'un temps propi, personal, per fer les coses. Hi ha també, la confiança en la competència dels nens i les nenes, donant marge de temps per al seu desvetllament i desenvolupament. I, sobretot, hi ha la confiança en l'autonomia que respecta les iniciatives i que genera una activitat creativa” (Jubete, 2004).

6. BIBLIOGRAFIA

- Altimir, D. (2006). *Com escoltar els infants?* Barcelona: Rosa Sensat.
- Arnaiz, V. & Camps, J. (2005). El taller de construccions. Com el fem? *Guix d'Infantil*, 28, p. 7-10.
- Bello, N. & Olesti, M. (2008). Crèixer junts escoltant i observant els infants. *Infància: educar de 0 a 6 anys*, 160, p. 18-21.
- Bonàs, M. (2006). L'art del pintor de paisatges. *Infància: educar de 0 a 6 anys*, 151, p. 24-28.
- Brogli, À. (2008). Els llenguatges del signe i del color (I). *Infància: educar de 0 a 6 anys*, 164, p. 12-18.
- Corkille, D. (1986). *El niño feliz*. Barcelona: Gedisa.
- Gómez i Bruguera, J. (2003). Del temps per a totes les coses. Temps per viure, per badar, per trobar-se, per jugar, per expressar, per estimar. *Infància: educar de 0 a 6 anys*, 135.
- Hoyuelos, A. (2006). *La estética en el pensamiento y la obra pedagógica de Loris Malaguzzi*. Barcelona: Octaedro; Associació de Mestres Rosa Sensat.
- Jubete, M. (2004). *Espais i temps per al joc*. Barcelona: Associació de Mestres Rosa Sensat.
- Martínez, J. P. (2005). Hem fet un gratacels. *Infància: educar de 0 a 6 anys*, 146.
- Nicolàs, M. (2005). El retroprojector a l'escola bressol. *Infància: educar de 0 a 6 anys*, 146.
- Todolí, D. (2005). Què fem amb l'espai quan no en tenim? *Infància: educar de 0 a 6 anys*, 147.
- Xarxa territorial d'educació infantil de Catalunya. (2008). *Documentar la vida dels infants a l'escola*. Barcelona: Associació de Mestres Rosa Sensat.

Per citar aquest article:

Piris Llufríu, J.; Majó Basomba, J.; Moll Capella, M. & Moll Castán, C. (2013). Sala de llum i construccions. *Innov[IB]. Recursos i Recerca Educativa a les Illes Balears*, 3, 213-234. Obtingut de: <http://www.innovib.cat/numero-3/pdfs/art14.pdf>